

Constituția României

Comentariu pe articole

Ediția 2

- revizuită și adăugită -

Coordonatori

dr. Ioan Muraru, profesor universitar Facultatea de Drept, Universitatea din București

dr. Elena-Simina Tănăsescu, profesor universitar Facultatea de Drept,
Universitatea din București

Autori

dr. Dana Apostol-Tofan, profesor universitar Facultatea de Drept, Universitatea din București

dr. Flavius-Antoniu Baiaș, profesor universitar Facultatea de Drept, Universitatea din București

dr. Valerian Cioclei, profesor universitar Facultatea de Drept, Universitatea din București

dr. Anastasiu Crișu, profesor universitar Facultatea de Drept, Universitatea din București

dr. Ștefan Deaconu, profesor universitar Facultatea de Drept, Universitatea din București

dr. Bogdan Dima, lector universitar Facultatea de Drept, Universitatea din București

dr. Luminița Dima, profesor universitar Facultatea de Drept, Universitatea din București

dr. Simona Gherghina, profesor universitar Facultatea de Drept, Universitatea din București

dr. Bianca Selejan-Guțan, profesor universitar Facultatea de Drept,
Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu

dr. Marian Enache, judecător Curtea Constituțională a României

dr. Paul Pop, lector universitar Facultatea de Drept, Universitatea din București

dr. Andrei Popescu, profesor universitar Facultatea de Drept, Universitatea din București

dr. Ramona Popescu, lector universitar Facultatea de Drept, Universitatea din București

dr. Sorin Popescu, Președinte de Secție (secretar de stat) la Consiliul Legislativ
și membru corespondent al Academiei de Științe Juridice

dr. Vlad Cristian Soare, colaborator Facultatea de Drept, Universitatea din București

dr. Milena Tomescu, profesor universitar Facultatea de Drept, Universitatea din București

dr. Virginia Vedinaș, profesor universitar Facultatea de Drept, Universitatea din București

dr. Cristina Zamșa, conferențiar universitar Facultatea de Drept, Universitatea din București



Editura C.H. Beck
București 2019

Cuprins

Prefață	XI
Listă de abrevieri	XIII
Titlul I. Principii generale	1
Articolul 1. Statul român	1
Articolul 2. Suveranitatea	20
Articolul 3. Teritoriul	31
Articolul 4. Unitatea poporului și egalitatea între cetățeni	45
Articolul 5. Cetățenia	51
Articolul 6. Dreptul la identitate	59
Articolul 7. România din străinătate	74
Articolul 8. Pluralismul și partidele politice	77
Articolul 9. Sindicatele, patronatele și asociațiile profesionale	88
Articolul 10. Relații internaționale	100
Articolul 11. Dreptul internațional și dreptul intern	106
Articolul 12. Simboluri naționale	117
Articolul 13. Limba oficială	121
Articolul 14. Capitala	125
Titlul II. Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale	129
Capitolul I. Dispoziții comune	129
Articolul 15. Universalitatea	129
Articolul 16. Egalitatea în drepturi	136
Articolul 17. Cetățenii români în străinătate	141
Articolul 18. Cetățenii străini și apatrizii	143
Articolul 19. Extrădarea și expulzarea	145
Articolul 20. Tratatele internaționale privind drepturile omului	149
Articolul 21. Accesul liber la justiție	155
Capitolul II. Drepturile și libertățile fundamentale	169
Articolul 22. Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică	169
Articolul 23. Libertatea individuală	182
Articolul 24. Dreptul la apărare	196
Articolul 25. Libera circulație	206
Articolul 26. Viața intimă, familială și privată	215
Articolul 27. Inviolabilitatea domiciliului	229
Articolul 28. Secretul corespondenței	238
Articolul 29. Libertatea conștiinței	249
Articolul 30. Libertatea de exprimare	256

Articolul 31. Dreptul la informație	263
Articolul 32. Dreptul la învățătură	268
Articolul 33. Accesul la cultură.....	274
Articolul 34. Dreptul la ocrotirea sănătății	278
Articolul 35. Dreptul la un mediu sănătos	284
Articolul 36. Dreptul de vot	292
Articolul 37. Dreptul de a fi ales	299
Articolul 38. Dreptul de a fi ales în Parlamentul European	305
Articolul 39. Libertatea întrunirilor.....	313
Articolul 40. Dreptul de asociere	315
Articolul 41. Munca și protecția socială.....	325
Articolul 42. Interzicerea muncii forțate	347
Articolul 43. Dreptul la grevă	351
Articolul 44. Dreptul de proprietate privată	364
Articolul 45. Libertatea economică.....	396
Articolul 46. Dreptul la moștenire	403
Articolul 47. Nivelul de trai	413
Articolul 48. Familia	420
Articolul 49. Protecția copiilor și a tinerilor	429
Articolul 50. Protecția persoanelor cu handicap	436
Articolul 51. Dreptul la petiționare	441
Articolul 52. Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică	444
Articolul 53. Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți	456
Capitolul III. Îndatoririle fundamentale	471
Articolul 54. Fidelitatea față de țară.....	471
Articolul 55. Apărarea țării.....	475
Articolul 56. Contribuții financiare	480
Articolul 57. Exercitarea drepturilor și a libertăților	495
Capitolul IV. Avocatul Poporului	503
Articolul 58. Numirea și rolul	503
Articolul 59. Exercitarea atribuțiilor	507
Articolul 60. Raportul în fața Parlamentului	514
Titlul III. Autoritățile publice	519
Capitolul I. Parlamentul	519
Secțiunea 1. Organizare și funcționare.....	519
Articolul 61. Rolul și structura	519
Articolul 62. Alegerea Camerelor	532
Articolul 63. Durata mandatului	550
Articolul 64. Organizarea internă	556
Articolul 65. Ședințele Camerelor	574
Articolul 66. Sesiuni	581
Articolul 67. Actele juridice și cvorumul legal	587
Articolul 68. Caracterul public al sedințelor	598

Secțiunea a 2-a Statutul deputaților și al senatorilor	599
Articolul 69. Mandatul reprezentativ	599
Articolul 70. Mandatul deputaților și al senatorilor	607
Articolul 71. Incompatibilități	613
Articolul 72. Imunitatea parlamentară	624
Secțiunea a 3-a. Legiferarea	633
Articolul 73. Categorii de legi	633
Articolul 74. Inițiativa legislativă	644
Articolul 75. Sesizarea Camerelor	660
Articolul 76. Adoptarea legilor și a hotărârilor	672
Articolul 77. Promulgarea legii	677
Articolul 78. Intrarea în vigoare a legii	685
Articolul 79. Consiliul Legislativ	689
Capitolul II. Președintele României.....	710
Articolul 80. Rolul Președintelui.....	710
Articolul 81. Alegerea Președintelui	720
Articolul 82. Validarea mandatului și depunerea jurământului	728
Articolul 83. Durata mandatului	733
Articolul 84. Incompatibilități și imunități	737
Articolul 85. Numirea Guvernului	746
Articolul 86. Consultarea Guvernului	758
Articolul 87. Participarea la ședințele Guvernului	762
Articolul 88. Mesaje	766
Articolul 89. Dizolvarea Parlamentului	772
Articolul 90. Referendumul	778
Articolul 91. Atribuții în domeniul politicii externe	787
Articolul 92. Atribuții în domeniul apărării	793
Articolul 93. Măsuri excepționale	798
Articolul 94. Alte atribuții	804
Articolul 95. Suspendarea din funcție	814
Articolul 96. Punerea sub acuzare	824
Articolul 97. Vacanța funcției	829
Articolul 98. Interimatul funcției	833
Articolul 99. Răspunderea președintelui interimar	836
Articolul 100. Actele Președintelui	839
Articolul 101. Indemnizația și celealte drepturi	844
Capitolul III. Guvernul	847
Articolul 102. Rolul și structura	847
Articolul 103. Învestitura	861
Articolul 104. Jurământul de credință	869
Articolul 105. Incompatibilități	871
Articolul 106. Încetarea funcției de membru al Guvernului	881
Articolul 107. Primul-ministru	887
Articolul 108. Actele Guvernului	896

Articolul 109. Răspunderea membrilor Guvernului	905
Articolul 110. Încetarea mandatului	918
Capitolul IV. Raporturile Parlamentului cu Guvernul.....	923
Articolul 111. Informarea Parlamentului	923
Articolul 112. Întrebări, interpelări și moțiuni simple.....	931
Articolul 113. Moțiunea de cenzură	940
Articolul 114. Angajarea răspunderii Guvernului	947
Articolul 115. Delegarea legislativă	960
Capitolul V. Administrația publică.....	981
Secțiunea 1. Administrația publică centrală de specialitate.....	981
Articolul 116. Structura	981
Articolul 117. Înființarea	991
Articolul 118. Forțele armate	1013
Articolul 119. Consiliul Suprem de Apărare a Țării	1023
Secțiunea a 2-a. Administrația publică locală.....	1036
Articolul 120. Principii de bază	1036
Articolul 121. Autorități comunale și orășenești	1055
Articolul 122. Consiliul județean	1082
Articolul 123. Prefectul	1094
Capitolul VI. Autoritatea judecătorească.....	1110
Secțiunea 1. Instanțele judecătorești.....	1110
Articolul 124. Înfăptuirea justiției	1110
Articolul 125. Statutul judecătorilor	1121
Articolul 126. Instanțele judecătorești	1129
Articolul 127. Caracterul public al dezbatelerilor	1137
Articolul 128. Folosirea limbii materne și a interpretului în justiție	1141
Articolul 129. Folosirea căilor de atac	1145
Articolul 130. Poliția instanțelor	1151
Secțiunea a 2-a. Ministerul Public	1153
Articolul 131. Rolul Ministerului Public	1153
Articolul 132. Statutul procurorilor.....	1158
Secțiunea a 3-a. Consiliul Superior al Magistraturii.....	1161
Articolul 133. Rolul și structura	1161
Articolul 134. Atribuții	1168
Titlul IV. Economia și finanțele publice	1175
Articolul 135. Economia	1175
Articolul 136. Proprietatea	1187
Articolul 137. Sistemul financiar	1207
Articolul 138. Bugetul public național	1219
Articolul 139. Impozite, taxe și alte contribuții	1242
Articolul 140. Curtea de Conturi	1256
Articolul 141. Consiliul Economic și Social	1268

Titlul V. Curtea Constituțională	1277
Articolul 142. Strucțura.....	1277
Articolul 143. Condiții pentru numire.....	1288
Articolul 144. Incompatibilități.....	1289
Articolul 145. Independența și inamovibilitatea	1290
Articolul 146. Atribuții.....	1295
Articolul 147. Deciziile Curții Constituționale	1323
Titlul VI. Integrarea euroatlantică	1329
Articolul 148. Integrarea în Uniunea Europeană	1329
Articolul. 149. Aderarea la Tratatul Atlanticului de Nord	1340
Titlul VII. Revizuirea Constituției.....	1345
Articolul 150. Inițiativa revizuirii	1345
Articolul 151. Procedura de revizuire	1350
Articolul 152. Limitele revizuirii	1356
Titlul VIII. Dispoziții finale și tranzitorii.....	1363
Articolul 153. Intrarea în vigoare	1363
Articolul 154. Conflictul temporal de legi	1364
Articolul 155. Dispoziții tranzitorii.....	1373
Articolul 156. Republicarea Constituției	1378
Index.....	1385

Titlul I Principii generale

Articolul 1. Statul român

(1) România este stat național, suveran și independent, unitar și indivizibil.

(2) Forma de guvernământ a statului român este republica.

(3) România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate.

(4) Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor - legislativă, executivă și judecătorească - în cadrul democrației constituționale.

(5) În România, respectarea Constituției, a supremăției sale și a legilor este obligatorie.

Note: 1. Alin. (3) al art. 1 este reprobus astfel cum a fost modificat prin pct. 1¹ din Legea nr. 429/2003 de revizuire a Constituției României (M.Of. nr. 758 din 29 octombrie 2003). Anterior revizuirii Constituției, alin. (3) avea următorul conținut: „(3) România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate”.

2. Alin. (4) și (5) au fost introduse prin pct. 1² din Legea nr. 429/2003 de revizuire a Constituției României.

Bibliografie

A. Cărți: G. Jellinek, L'Etat moderne et son droit, (trad. Georges Fardis), V. Giard & E. Brière, Paris, vol. II, 1911, p. 326 și urm.; M. de la Bigne de Vileneuve, La fin du principe de séparation des pouvoirs, Librairie du Recueil Sirey, Paris, 1934; C. Montesquieu, Despre spiritul legilor, vol. I, Ed. Științifică, București, 1964, p. 11-43, 195-196; J.J. Rousseau, Contractul social, Ed. Cartea Noastră, București, p. 21 și urm., 42, 58, 72-75; W. Leisner, L'Etat de droit – une contradiction?, Mélanges Charles Eisenmann, Cujas, Paris, 1975, p. 66; I. Deleanu, în Constituția comentată, 1992, p. 5-14; T. Drăganu, Introducere în teoria și practica statului de drept, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1992; A. Tocqueville, Despre democrație în America, Ed. Humanitas, București, 1992, p. 228; T. Drăganu, Drept constituțional și instituții politice, vol. II, Universitatea Ecologică „Dimitrie Cantemir”, Facultatea de Drept, Târgu-Mureș, 1995, p. 9, 12-21; Geneza Constituției 1991, p. 129-189; P. Pacet, Institutions politiques. Droit constitutionnel, Masson, Paris, 1991, p. 112; T. Drăganu, Tratat, vol. I, 1998, p. 113-251; S. Popescu, Statul de drept în dezbatările contemporane, Ed. Academiei Române, București, 1998; I. Muraru, M. Constantinescu, E.-S. Tănărescu, M. Enache, Gh. Iancu, Interpretarea Constituției. Doctrină și practică, Ed. Lumina Lex, București, 2002; M. Constantinescu, I. Muraru, A. Iorgovan, Revizuirea Constituției României. Explicații și comentarii, Ed. Rosetti, București, 2003, p. 1-8; C. Ionescu, Constituția României. Legea de revizuire comentată și adnotată cudezbată parlamentare, Ed. All Beck, București, 2003, p. 1-14; M. Constantinescu, în Constituția revizuită comentată, 2004, p. 1-4; E. Lambert, Le gouvernement des juges, Dalloz, Paris, 2005; D.C. Dănișor, Drept constituțional și instituții politice. Teoria generală, vol. I, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 22-184; C. Gilia, Teoria statului de drept, Ed. C.H. Beck, București, 2007; D.-C. Dănișor, Constituția României comentată. Titlul I. Principii generale, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 21-101; J. Chevallier, Statul de drept, Ed. Universul Juridic, București, 2012; M. Balan, Drept constituțional, 2015, p. 1-118; B. Selejan-Guțan, Drept constituțional, 2015, p. 156-168; Șt. Deaconu, Instituții politice, 2017, p. 10-20, 53-87; G. Vrabie (coord.), La Cour Constitutionnelle – garant de la suprématie de la Constitution, Ed. Institutul European, Iași, 2014; G. Vrabie, E.-S. Tănărescu (coord.), Constitution, démocratie et élections, Ed. Institutul European, Iași, 2015; I. Muraru, E.-S. Tănărescu, Instituții politice, vol. II, 2017, p. 5-17, 42-83; C. Ionescu, în C. Ionescu, C.A. Dumitrescu, 2017, p. 1-38; M. Criste, Un drept al statului, 2017, p. 124-160; D.C. Dănișor, Drept constituțional, vol. I, 2018.

B. Studii: *M. Andreescu, C. Andreescu*, Supremația Constituției în contextul principiului prioritarării dreptului Uniunii Europene, în Dreptul nr. 8/2017, p. 48-60; *D.C. Dănișor*, Despre consecințele constituționalizării tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor revoluției din 1989, în R.D.P. nr. 1/2007, p. 11-25; *Şt. Deaconu*, Bună guvernare și descentralizare, în R.D.P. nr. 3/2003, p. 21-26; *Şt. Deaconu*, Garantarea de către Constituție a idealurilor Revoluției din decembrie 1989, în R.D.P., Supliment 2014, p. 69-74; *I. Deleanu*, Sanctiunea supremării Constituției, în Dreptul nr. 7-8/1991, p. 25 și urm.; *V. Duculescu*, Subsidiaritatea – ultimul refugiu al principiului suveranității?, în Revista română de drept comunitar nr. 3/2007, p. 27-47; *M. Enache*, Statul român și trăsăturile sale constituționale, în P.R. nr. 9/2011, p. 126-144; *C. Ionescu*, Legalitate vs. Oportunitate în perpetuarea tradițiilor democratice ale sistemului politic românesc, în C.J. nr. 1/2014, p. 3-6; *A.R. Lupu*, Supremația Constituției – evoluția și limitele unui principiu fundamental al dreptului modern, în R.D.P. nr. 3/2017, p. 124-149; *I. Muraru, A. Muraru*, O posibilă interpretare a art. 1 alin. (3) din Constituție, în C.J. nr. 6/2014, p. 328-330; *T. Oniga*, Separarea puterilor în stat și regimul politic, în R.D.P., Supliment 2014, p. 138-150; *C.L. Popescu*, Constituționalizarea formală, prin revizuirea constituțională, a normelor care consacră valorile Revoluției române din decembrie 1989, în Dreptul nr. 1/2005, p. 12-24; *S. Popescu*, Statul social și drepturile economice și sociale, în R.D.P. nr. 1/1999, p. 21-34; *N. Scutea*, Prințipiu constituțional al statului social și postulatul dreptății sociale, în R.D.P. nr. 4/2007, p. 73-80; *E.-S. Tănărescu*, Despre identitatea constituțională și rolul integrator al Constituției, în C.J. nr. 5/2017, p. 243-247; *G. Vrabie*, Constituție, stat, suveranitate – concepe ce trebuie regândite, în R.D.P. nr. 3/2004, p. 1-11; *G. Vrabie*, Echilibrul puterilor în România. Evoluția raporturilor dintre puterile statului în perioada post-decembristă, în C.J. nr. 4/2010, p. 218-222.

C. Alte documente: Comisia de la Veneția, Sesiunea Plenară nr. 106, Cerințele statului de drept (preeminenței dreptului), Veneția, 2016 [Rule of Law Checklist, adopted by the Venice Commission at its 106th Plenary Session, Venice, 2016 ([https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2016\)007-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2016)007-e))].

Jurisprudență CCR: DCC nr. 6/1992 (M.Of. nr. 48 din 4 martie 1993); DCC nr. 23/1993 (M.Of. nr. 66 din 11 aprilie 1993); DCC nr. 27/1993 (M.Of. nr. 163 din 15 iulie 1993); DCC nr. 9/1994 (M.Of. nr. 326 din 25 noiembrie 1994); DCC nr. 45/1994 (M.Of. nr. 131 din 27 mai 1994); DCC nr. 46/1994 (M.Of. nr. 131 din 27 mai 1994); DCC nr. 75/1994 (M.Of. nr. 190 din 25 iulie 1994); DCC nr. 139/1994 (M.Of. nr. 353 din 21 decembrie 1994); DCC nr. 139/1995 (M.Of. nr.); DCC nr. 209/1999 (M.Of. nr. 76 din 21 februarie 2000); DCC nr. 169/1999 (M.Of. nr. 151 din 12 aprilie 2000); DCC nr. 176/1999 (M.Of. nr. 64 din 14 februarie 2000); DCC nr. 234/1999 (M.Of. nr. 149 din 11 aprilie 2000); DCC nr. 50/2000 (M.Of. nr. 277 din 20 iunie 2000); DCC nr. 20/2000 (M.Of. nr. 72 din 18 februarie 2000); DCC nr. 70/2000 (M.Of. nr. 334 din 19 iulie 2000); DCC nr. 234/2001 (M.Of. nr. 558 din 7 septembrie 2001); DCC nr. 74/2002 (M.Of. nr. 283 din 26 aprilie 2002); DCC nr. 25/2003 (M.Of. nr. 73 din 5 februarie 2003); DCC nr. 466/2004 (M.Of. nr. 18 din 6 ianuarie 2005); DCC nr. 189/2006 (M.Of. nr. 307 din 5 aprilie 2006); DCC nr. 637/2006 (M.Of. nr. 914 din 9 noiembrie 2006); DCC nr. 647/2006 (M.Of. nr. 921 din 14 noiembrie 2006); DCC nr. 841/2007 (M.Of. nr. 723 din 25 octombrie 2007); DCC nr. 1221/2008 (M.Of. nr. 804 din 2 decembrie 2008); DCC nr. 872/2010 (M.Of. nr. 433 din 28 iunie 2010); DCC nr. 1228/2010 (M.Of. nr. 783 din 23 noiembrie 2010); DCC nr. 903/2010 (M.Of. nr. 584 din 17 august 2010); DCC nr. 1/2011 (M.Of. nr. 135 din 23 februarie 2011); DCC nr. 847/2011 (M.Of. nr. 635 din 6 septembrie 2011); DCC nr. 1109/2011 (M.Of. 773 din 2 noiembrie 2011); DCC nr. 1576/2011 (M.Of. nr. 32 din 16 ianuarie 2012); DCC nr. 1594/2011 (M.Of. nr. 909 din 21 decembrie 2011); DCC nr. 1/2012 (M.Of. nr. 53 din 23 ianuarie 2012); DCC nr. 51/2012 (M.Of. nr. 90 din 3 februarie 2012); DCC nr. 430/2013 (M.Of. nr. 50 din 21 ianuarie 2014); DCC nr. 1/2014 (M.Of. nr. 123 din 19 februarie 2014); DCC nr. 106/2014 (M.Of. nr. 238 din 3 aprilie 2014); DCC nr. 183/2014 (M.Of. nr. 381 din 22 mai 2014); DCC nr. 210/2014 (M.Of. 418 din 5 iunie 2014); DCC nr. 442/2014 (M.Of. nr. 565 din 30 iulie 2014); DCC nr. 463/2014 (M.Of. nr. 704 din 25 septembrie 2014); DCC nr. 514/2014 (M.Of. nr. 779 din 27 octombrie 2014); DCC nr. 508/2015 (M.Of. nr. 618 din 14 august 2015); DCC nr. 22/2016 (M.Of. nr. 160 din 2 martie 2016); DCC nr. 51/2016 (M.Of. nr. 190 din 14 martie 2016); DCC nr. 611/2017 (M.Of. nr. 877 din 7 noiembrie 2017); DCC nr. 104/2018 (M.Of. nr. 446 din 29 mai 2018); DCC nr. 64/2019 (M.Of. nr. 134 din 20 februarie 2019); DCC nr. 128/2019 (M.Of. nr. 189 din 8 martie 2019).

Sumar

§1. Considerații prealabile.....	3
§2. România – stat național	3
§3. România – stat suveran și independent	4
§4. România – stat unitar și indivizibil.....	5
§5. România este republică	6
§6. România – stat de drept.....	7
§7. România – stat democratic	10
§8. România – stat social.....	11
§9. Separația și echilibrul puterilor	13
§10. Consacrarea valorilor supreme.....	16
§11. Respectarea Constituției și a supremăției sale.....	17

§1. Considerații prealabile

Ca majoritatea constituțiilor moderne, Constituția României începe prin a defini și caracteriza statul român. Această tehnică de redactare constituțională este utilizată cu scopul de a introduce și prezenta sistemul constituțional, dar are și menirea de a explica fundamentalul juridic al tuturor reglementărilor cuprinse în cele 156 de articole ale Constituției. În fond, principiile generale enunțate la începutul legii fundamentale, în cadrul cărora se înscriu și dispozițiile art. 1, reprezintă cartea de identitate a unui stat.

Denumirea statului este România. Acest lucru rezultă explicit din redactarea art. 1. 2 Consacrată constituțional, ea este denumirea oficială a statului, obligatorie pentru orice autoritate publică, asociații și organizații, oameni luați individual sau constituuiți pe colective (persoane juridice etc.), atunci când raporturile în care apar ca subiecte privesc și aspectele statale.

§2. România – stat național

Această trăsătură a statului amintește de conceptul „stat-națiune”, apărut odată cu Revoluția franceză. Teoreticienii acesteia au considerat că **națiunea** reprezintă fundamental statului. Din perspectiva acestora, națiunea există încă dinaintea statului, putându-se pune semnul egalității între populația unui stat și națiunea care îl fondează. Națiunea era considerată o entitate distinctă de indivizi care o compun, iar din punct de vedere juridic, o persoană morală aparte. Ca atare, din perspectivă pur istorică, națiunea reprezintă unul din elementele constitutive ale statului; ea exprimă istoria, continuitatea și, mai ales, comunitatea spirituală și materială a membrilor unei colectivități, bazată pe elemente de coeziune și solidaritate specifice, cum ar fi origine sau trecut comun, limbă și/ sau cultură comune, obiceiuri, idei, sentimente egal împărtășite. Din această perspectivă, în cadrul lucrărilor Adunării Constituante din 1991 s-a putut afirma: „caracterul național este dimensiunea psihologică a statului, unul dintre elementele constitutive ale statului alături de teritoriu și de puterea politică” (I. Deleanu, în Geneza Constituției 1991, p. 131). Formarea statului român ca **stat național și unitar** este rodul unui proces istoric îndelungat, în cadrul căruia precedența a fost acordată idealului de unitate și independență a națiunii, chiar și asupra idealurilor liberal-democratice care și-au făcut apariția la finele

secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Cu toate acestea, atunci când a definit în sens juridic elementul subiectiv al statului, îndeobște cunoscut sub denumirea de populație, Constituția României a făcut referire la conceptul de popor, cu sensul său civic – *demos* – și nu cu sensul său etnic.

- 4** În cadrul populației unui stat, de regulă, distingem trei categorii de persoane, **cetățenii, străinii și apatrizii**; aceste două categorii din urmă nu sunt considerate a face parte din categoria națiune. În plus, realitatea obiectivă arată că nu se poate stabili o identitate perfectă între națiune și populația unui stat, de vreme ce există state multinaționale (Marea Britanie) sau națiuni divizate în mai multe state (națiunea arabă). Pentru identificarea mai clară a populației unui stat, doctrina recurge la noțiunea de **popor**, ce reunește totalitatea indivizilor care co-există la un moment dat pe teritoriul unui stat. Astfel, populația devine o noțiune juridică definită prin aceea că reunește toate persoanele care dau naștere unei puteri de stat, adică toți cetățenii. Această putere de stat fiind unică, ea determină și unitatea poporului, ce trebuie corelată cu cea de solidaritate între membrii comunității. Sentimentul comunității necesită o proiecție într-un viitor comun, un set de valori de apără și transmis generațiilor următoare, scopuri comune pentru toți cetățenii unui stat indiferent de naționalitatea lor.
- 5** Pe teritoriul statului român, alături de români s-au aflat, în diferite epoci istorice, și persoane de alte naționalități. Astăzi toate aceste persoane, indiferent de naționalitatea lor, se bucură de drepturi egale și beneficiază de legătura specială cu statul pe care o conferă instituția juridică a **cetățeniei** (conform art. 5 din Constituție). Persoanele aparținând **minorităților naționale** au astăzi un tratament juridic nediscriminatoriu (conform art. 4 din Constituție) și beneficiază de dreptul la păstrarea identității lor naționale (conform art. 6 din Constituție). Caracterul național al statului român nu urmărește decât să sublinieze originile istorice ale națiunii române. Prin această subliniere nu se aduce vreun prejudiciu persoanelor care alcătuiesc populația statului român.

§3. România – stat suveran și independent

- 6** **Suveranitatea** constă în dreptul statului de a decide liber în treburile sale interne și externe. Redactarea primului alineat al art. 1 din Constituție poate ridica unele semne de întrebare dacă se are în vedere faptul că suveranitatea prezintă două aspecte bine cunoscute în dreptul public clasic: independența și supremația. **Supremația** constă în aceea că statul suveran este, în drept, cea mai puternică dintre toate colectivitățile publice pe care le include și dintre toate subiectele de drept existente în interiorul său. Supremația desemnează deci aspectul pozitiv al suveranității, faptul că ea este apreciată prin comparație cu tot ce este interior și inferior sferei statale. **Independența** compară suveranitatea cu elemente exterioare statului și reprezintă aspectul definit în mod negativ prin faptul că statul nu depinde de nicio autoritate superioară care l-ar putea limita sau priva de puterea sa specifică. Repetarea în cadrul aceleiași redactării juridice a caracterului independent al statului român ar putea fi considerată un pleonasm. Această formulare își are însă explicațiile în realitatea istorică și în voința tuturor constituianților din istoria modernă a statului român.
- 7** Începând cu secolul al XIX-lea, constituțiile române au consacrat în formulări din ce în ce mai clare suveranitatea și independența statului. Astfel, Statutul desvoltător al Convenției de la Paris din 7/9 august 1858, primul text cu valoare de lege fundamentală din

istoria modernă a României, prin care Convenția a suferit unele „modificări îndeplinitorii”, arată că „Principalele Unite pot în viitor a modifica și a schimba legile care privesc administrația lor din lăuntru, cu concursul legal al tuturor puterilor stabilite, și fără nicio intervențiune”. Acest veritabil sămbure de independență a fost ulterior reluat în toate textele constituționale referitoare la caracterizarea statului român.

În cuprinsul art. 1 din Constituție este avut în vedere în special aspectul extern al suveranității. Aspectele ce țin de manifestarea sa în plan intern, cum sunt deținătorul puterii de stat și modalitățile concrete de exercitare a acesteia sunt reglementate în art. 2 din Constituție. În acest context și în legătură cu manifestarea suveranității de stat în plan extern trebuie amintit faptul că, prin integrarea europeană, statele membre ale Uniunii Europene **deleagă exercițiul unor atribute ale suveranității lor către instituțiile Uniunii Europene**. Statele continuă să dețină competențele generale în materie de suveranitate statală și rămân singurele în măsură să stabilească limitele în care poate opera delegarea sus-menționată, prin posibilitatea pe care o au de a determina conținutul tratatelor fondatoare ce stau la baza organizației supranaționale.

Suveranitatea și independența României își găsesc și trebuie să își găsească garanțiile în economia românească, în existența forțelor armate, în capacitatea de apărare a țării. Totodată, se constituie în puternice garanții eficiente pentru suveranitatea și independența statelor în general și, prin urmare, și pentru România climatul internațional de cooperare și securitate, organismele internaționale precum ONU, Consiliul Europei, Uniunea Europeană, NATO și altele la care participă și țara noastră.

§4. România – stat unitar și indivizibil

Această trăsătură face referire la conceptul de **structură de stat**, care se referă la organizarea de ansamblu a puterii în raport cu teritoriul și care permite a stabili dacă un stat este constituit din unul sau mai multe state membre. În formele structurii de stat cuprindem statul unitar și statul federal. Statul federal este cel care reunește două tipuri de puteri de stat pe același teritoriu. **Statul unitar** se caracterizează prin existența unei formațiuni statale unice și prin existența unui singur rând de organe centrale de stat (un singur organ legiuitor, un singur guvern, un singur organ judecătoresc suprem). De asemenea, cetățenii statului unitar au o singură cetățenie, iar organizarea administrativă a teritoriului este astfel făcută încât, de principiu, organele de stat din unitățile administrativ-teritoriale se subordonează uniform față de organele de stat centrale. O consecință importantă a acestor trăsături o reprezintă și faptul că, în principiu, dreptul este aplicat uniform pe întreg teritoriul statului unitar.

Caracterul unitar al statului român se exprimă prin aceea că pe teritoriul său este organizată o singură formăjune statală. Pe cale de consecință, există un singur rând de autorități publice centrale, adică un singur Parlament, un singur Guvern și un singur for judecătoresc suprem. Cetățenii au o singură cetățenie, cetățenia română. Sub aspectul organizării administrativ-teritoriale, România este organizată în județe, orașe și comune, iar autoritățile publice administrative din aceste unități funcționează pe baza principiilor **descentralizării, autonomiei locale** și al desconcentrării serviciilor publice locale (a se vedea și comentariile la art. 3 și art. 120 din Constituție). Așa cum a statuat Curtea Constituțională „existența unor acte normative diferite pentru anumite zone ale țării nu